

Universiteit
Leiden

The Netherlands

Life in "Paradise" a social psychological and anthropological study of nature conservation in the Caribbean Netherlands

Mac Donald, S.

Citation

Mac Donald, S. (2022, May 17). *Life in "Paradise": a social psychological and anthropological study of nature conservation in the Caribbean Netherlands*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3304059>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3304059>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

NEDERLANDSE SAMENVATTING

“Leven in een Paradijs”: Een sociaal psychologische en antropologische studie van natuurbescherming op Caribisch Nederland.

Net als de rest van het Caribisch gebied worden de bijzondere Nederlandse gemeenten Bonaire, Sint-Eustatius en Saba geconfronteerd met veranderende weerspatronen, langdurige droogte, hevigere stormen en stijgende zee temperaturen die de diverse lokale ecosystemen aantasten. De verslechtering van het lokale milieu heeft niet alleen negatieve gevolgen voor de biodiversiteit en de gezondheid van de bevolking, het heeft ook grote economische gevolgen (Debrot et al, 2017). De kwetsbaarheid van eilanden voor aantasting van het milieu en de effecten van klimaatverandering vereist beleid om het milieu in het Caribisch gebied te beschermen (Barker, Dodman & McGregor, 2009). Dit proefschrift onderzoekt de inspanningen en drijfveren van natuurbeschermers op Bonaire, Saba en Sint-Eustatius, en situeert deze in de grotere, sociaal maatschappelijke context van Caribisch Nederland. De hoofdvraag van het onderzoek is: Hoe worden de inspanningen van natuurbeschermers om de natuur van Caribisch Nederland te behouden beïnvloed door de recente sociale en politieke veranderingen en hun (post) koloniale context?

Om tot deze inzichten te komen, richt dit proefschrift zich op inwoners van Caribisch Nederland die zich inspannen om de lokale omgeving te beschermen tegen verdere achteruitgang. Dit onderzoek combineert inzichten en benaderingen uit omgevingspsychologie, antropologie en Caribische wetenschappen om te onderzoeken hoe en waarom bewoners zich bezighouden met natuurbehoud. Dit onderzoek, dat zich situeert in sociale geschiedenis, culturele en milieuantropologie, bestuurskunde en milieuwetenschappen, heeft tot doel een breder, minder verkokerd beeld te creëren en gaat in op maatschappelijke problemen. Vanwege het multidisciplinaire en multi-methodologische karakter levert dit proefschrift informatie op welke nuttig is om meer mensen te betrekken bij milieubehoud in de (Nederlandse) Caraïben. Met andere woorden, dit onderzoek heeft tot doel nieuwe inzichten en praktische aanbevelingen bij te dragen aan het debat over hoe een aantal van de urgente milieu-uitdagingen aan te pakken of zelfs op te lossen, en tegelijkertijd sensitief te blijven voor de (post-)koloniale realiteit.

Deel één concentreert zich op de discipline en methodologie van de omgevingspsychologie. Op basis van een inhoudelijke analyse van de interviews met natuurbeschermingsactoren op de drie eilanden, presenteert hoofdstuk twee een beschrijving van de verschillende sociaalpsychologische drijfveren van het gedrag van natuurbeschermers in Caribisch Nederland. Voortbouwend op deze bevindingen, onderzoekt hoofdstuk drie de drijfveren van natuurbeschermingsactoren in relatie tot de kleinschaligheid en de constitutionele hervormingen van de eilanden en hoe deze hun opvattingen over het behoren tot de eilandgemeenschappen beïnvloeden door middel van een reflexieve thematische analyse. Er wordt onderscheid gemaakt tussen lokale en (nieuwe) migranten en hoe dit aspect van

hun identiteit van invloed is op de soort natuurbeschermingsacties die ze ondernemen en hun motieven om dat te doen. De relatie tussen natuurbeschermingsacties en het gevoel van verbondenheid van de individu wordt in hoofdstuk vier nader onderzocht. Hier stel ik de vraag of het ondernemen van natuurbeschermingsacties leidt tot een betere integratie binnen de eilandgemeenschappen. De hypothese die in dit hoofdstuk aan de orde komt, is dat individuen acties ondernemen om de natuurlijke omgeving te beschermen, dit op zijn minst gedeeltelijk doen om hun gevoel van verbondenheid met hun gemeenschap te verbeteren.

Deel twee presenteert een casestudie over visserijbeheer op Bonaire. In dit deel komen alle thema's en onderwerpen die in deel één en twee aan bod zijn gekomen bij elkaar en illustreren de realiteit van natuurbehoud op de drie eilanden. Bewust van het feit dat het managen van de visserijsector zowel een sociaal als een ecologisch vraagstuk is, heeft WWF-NL mij gevraagd om te helpen bij het in kaart brengen van de maatschappelijke knelpunten van visserijbeheer op Bonaire. Specifiek stelden zij de vraag om voor deze knelpunten gerichte oplossingen te bedenken. Op het moment dat het onderzoek werd uitgevoerd, werd aangenomen dat de problemen op het gebied van visserijbeheer op Bonaire het meest urgent waren en dat participatie van belanghebbenden een sleutelement zou zijn voor succesvol visserijbeheer. De primaire vraag die opkwam was onder welke omstandigheden het mogelijk zou zijn om vissers op een georganiseerde manier te betrekken bij de ontwikkeling van duurzame visserij. Daarom is er een interventieonderzoek op Bonaire gedaan waarin ik nauw heb samengewerkt met de vissers. Op basis van de interventiestudie en interviews kwamen de verschillende opvattingen over visserij en visserijbeheer van de stakeholders naar voren. Hoofdstuk vijf beschrijft de visserijsector op Bonaire en de verschillende instellingen, organisaties en belanghebbenden die verantwoordelijk zijn voor visserijbeheer. De uitdagingen waarmee de verschillende belanghebbenden van het visserijbeheer worden geconfronteerd worden in dit hoofdstuk gepresenteerd. Een uitgebreide beschrijving van het proces dat heeft geleid tot de oprichting van een visserijcoöperatie op Bonaire, wordt beschreven in hoofdstuk zes. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een reflectie op de rollen, verantwoordelijkheden van en relaties tussen de overheid, de (internationale) NGOs, vissers en burgers in het algemeen, evenals mijn eigen rol en aanwezigheid als onderzoeker gedurende het gehele interventieonderzoek.

Het proefschrift wordt afgesloten in hoofdstuk 7, waar de onderzoeksresultaten worden samengevat en gebruikt om de hoofdonderzoeksvraag van dit proefschrift te beantwoorden. Daarnaast worden suggesties gedaan voor toekomstig onderzoek en implicaties voor beleidsontwikkeling.

Dit onderzoek heeft aangetoond dat geborgenheid inderdaad een belangrijke rol speelt bij de beslissing van inwoners van Caribisch Nederland om al dan niet natuurbeschermingsacties te ondernemen. Deze relatie is gelaagd en sterk afhankelijk

van de context van de drie eilanden, evenals de manier waarop een individu zich identificeert in relatie tot andere leden van de eilandgemeenschappen. Deze perceptie van erbij horen heeft niet alleen een significante invloed op de bereidheid van bewoners om deel te nemen aan natuurbeschermingsacties, het heeft ook (gedeeltelijk) invloed op het soort natuurbeschermingsacties dat ze kiezen om te ondernemen. Dit samenspel wordt sterk beïnvloed door de koloniale geschiedenis van de eilanden en de meer recente constitutionele hervormingen.

De kleinschaligheid van de eilanden beïnvloedt de beschikbaarheid van hulpbronnen en menselijke capaciteit op de eilanden, wat betekent dat de meeste natuurbeschermers een sterk verantwoordelijkheidsgevoel hebben met betrekking tot hun acties (“als wij iets niet doen, doet niemand het”), maar worden ook overweldigd door de enorme hoeveelheid werk die door zo weinig mensen moet worden gedaan. Tegelijkertijd kennen de meeste bewoners elkaar, vanwege de kleine bevolking van de eilanden. Dit kan het proces van natuurbehoud zowel bemoeilijken als vergemakkelijken. Het effect van de staatsvormingen van 10/10/10 is veelzijdig. Enerzijds zijn er gevallen waarin de wijzigingen van 10/10/10 het milieubeheer bemoeilijken. Informanten gaven aan dat wijzigingen in de wetgeving mazen in de wet opleveren, onduidelijkheden creëren in de verantwoordelijkheden van de overheid en de organisatie, en dat financiële middelen die vóór 10/10/10 beschikbaar waren niet langer beschikbaar waren voor de eilanden. Een andere herhaaldelijk genoemde uitdaging was de grote kloof tussen de verwachtingen en eisen van de Nederlandse overheid en de realiteit van de eilanden. Dit weerspiegelde een tweede prominent effect van de staatkundige hervormingen, dat zichtbaar is in de sentimenten over natuurbehoud op de eilanden. De Nederlandse migranten en de prominente en dominante aanwezigheid van de Nederlandse regering op de eilanden en hun betrokkenheid bij inspanningen voor natuurbehoud en -beheer veroorzaakten gevoelens van ‘herkolonisatie’ en een gevoel van eigendomsverlies bij sommige bewoners. Voor sommige lokale natuurbeschermingsactoren was deze ontwikkeling een belangrijke reden om zelf natuurbeschermingsacties te ondernemen, terwijl anderen, zoals de vissers, in plaats daarvan afstand namen van natuurbeschermingsactiviteiten. Aan de andere kant gaven de nauwere banden met Nederland de drie eilanden toegang tot nieuwe middelen - financieel en in termen van capaciteit en kennis - voor natuurbehoud. Ten slotte is in dit onderzoek gekeken naar het effect van noties van ‘erbij willen horen’ voor natuurbehoud in Caribisch Nederland. Hoewel we enige aanwijzingen vonden dat bewoners die deelnemen aan natuurbeschermingsinspanningen dit doen om hun gevoel van verbondenheid te verbeteren, was dit meestal een secundair (onverwacht) ervaren voordeel en dus niet hun primaire motief. Over het algemeen ontdekten we dat het effect van iemands wens om bij een gemeenschap te horen op zijn betrokkenheid bij natuurbeschermingsacties vooral ophanden is wanneer de behoefte om bij een gemeenschap te horen saillant is - hetzij omdat mensen het gevoel hebben dat ze momenteel niet tot een gemeenschap behoren of omdat ze zich zorgen maken over hun reputatie.

De complexiteit van de relatie tussen geborgenheid en natuurbeschermingsacties bij natuurbeschermingsactoren in Caribisch Nederland kan gedeeltelijk worden verklaard door de kleinschalige en sociaal-politieke context van de eilanden. Met name omdat natuurbehoud de reputatie heeft “Nederlands” te zijn, kan betrokkenheid bij deze acties leiden tot uitsluiting. Vanwege de koloniale geschiedenis van de eilanden en de gevoelens van ‘her-kolonisatie’ die voortkomen uit de staatshervormingen van 10/10/10, kunnen natuurbeschermingsactoren weerstand ondervinden van de gemeenschap wanneer ze proberen actie te ondernemen om het milieu te beschermen. Bovendien maakt de zichtbaarheid van deze natuurbeschermingsacties in kleinschalige gemeenschappen natuurbeschermingsactoren bijzonder kwetsbaar voor de heersende mening (en dus afwijzing of acceptatie) van de inspanningen die ze hebben geleverd. Over het algemeen heeft mijn onderzoek aangetoond dat het al dan niet deelnemen aan inspanningen voor natuurbehoud gunstig is voor het gevoel van verbondenheid van een persoon, afhankelijk van de manier waarop mensen deze acties benaderen of eraan deelnemen.

Al met al is mijn proefschrift zowel omvangrijk als beperkt. De conclusies zijn wereldwijd toepasbaar, maar de focus ligt sterk op de lokale context van Caribisch Nederland, met een bijzondere focus op de casestudie van vissers op Bonaire. Het pleit voor het verbreden van de academische benadering en methodologieën die worden gebruikt bij het bestuderen van de omgeving om echt trans-disciplinair onderzoek te omarmen. Dit omvat noodzakelijkerwijs een contextualisering van de cultuur, postkoloniale geschiedenissen en contexten van de samenlevingen waarin milieufacties (of het gebrek daaraan) plaatsvinden. Door uit te breiden wie, wat en hoe we onderzoeken, kunnen we een veel grotere impact hebben dan wanneer we ons zouden beperken tot onze nauwe disciplinaire grenzen.